

Prof. Aija Zobena, Dr.soc.,
LU Sociālo zinātņu fakultātes Socioloģijas nodaļas vadītāja
Latvijas bibliotekāru 10.kongress
Brīva piekļuve zināšanām: pastāvīga progresa veicināšana
2011.gada 12.-13.aprīlī
Rīgas Latviešu biedrības namā, Merķeļa ielā 13, Lielajā zālē

PĀRSKATI PAR TAUTAS ATTĪSTĪBU LATVIJĀ

TAUTAS ATTĪSTĪBAS (*HUMAN DEVELOPMENT*) PERSPEKTĪVA

- ✘ ekonomiskie un politiskie rādītāji nepilnīgi raksturo attīstību;
- ✘ skatījums uz attīstību no cilvēka dzīves perspektīvas;
- ✘ īpaša uzmanība no tautas attīstības perspektīvas:
 - + attīstības atšķirībām (reģionu, vīriešu/sieviešu, tautību griezumā, u.c.);
 - + attīstības ilgtspējai;
 - + iedzīvotāju līdzdalībai.
- ✘ uzmanības centrā - izglītība, veselība, nabadzības ierobežošana;
- ✘ adresēts ļoti plašam lasītāju spektram – ārvalstu diplomātiem, akadēmiskajām aprindām, dažādu līmeņu politiķiem, plašam lasītāju lokam (ikvienam).

UNDP LOMA TAP VEIDOŠANĀ

- ✘ tautas attīstības koncepcija veidojusies UNDP ietvaros;
- ✘ UNDP dienas kārtība pasaulē un Latvijā;
- ✘ UNDP loma TAP satura veidošanā;
- ✘ statistikas pielikumi pēc vienota standarta, ilggadīga autore Anita Švarckopfa;
- ✘ sociālo zinātņu terminoloģijas attīstība (UNDP un ilggadīgā valodas redaktora Alda Lauža nopelni);
- ✘ operatīva un būtiska informācija par Latviju pasaulei.

TAP SOCIĀLPOLITISKĀ LOMA 20.GS. 90.GADOS

- ✘ nebija konkurences - vienīgais informācijas avots ārvalstīs par norisēm Latvijas sabiedrībā;
- ✘ veidojās jauns sociālo zinātņu standarts;
- ✘ sabiedrības izglītotājs un diskusiju veicinātājs;
- ✘ uzsāk diskusijas par politiskais provokatīvām tēmām (integrācija, korupcija).

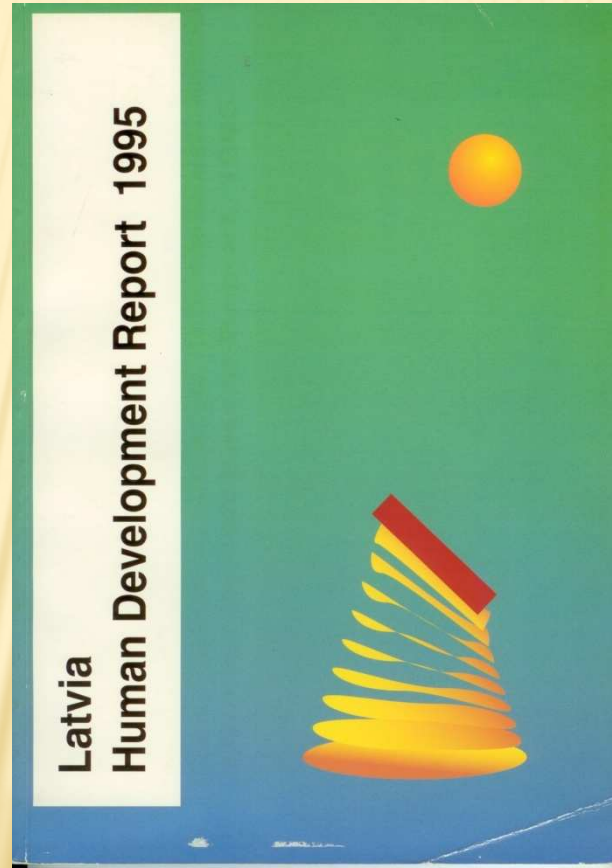
LATVIJAS TAP ĪPAŠĀS IEZĪMES

- ✘ ģpašanas, TAP vajadzģbģm organizģtas socioloģiskģs aptaujas;
- ✘ pieaugot konkurencei, spģj saglabģt savu individualitģti;
- ✘ augsta akadģmiskģ kvalitģte, saglabģjot plašu lasģtģju loku;
- ✘ savdabģgs mģksliniecisķais noformģjums.

UNDP AIZIET NO LATVIJAS – TAP TURPINĀS

- ✘ Latvija iestājas ES;
- ✘ UNDP aiziet no Latvijas;
- ✘ 2004./2005. gada TAP – LU SPPI un UNDP kopprodukts;
- ✘ LU reģionālie partneri – Daugavpils universitāte, Latvijas Lauksaimniecības universitāte, Liepājas universitāte, Vidzemes augstskola;
- ✘ akcents uz Latvijas attīstības problēmām.

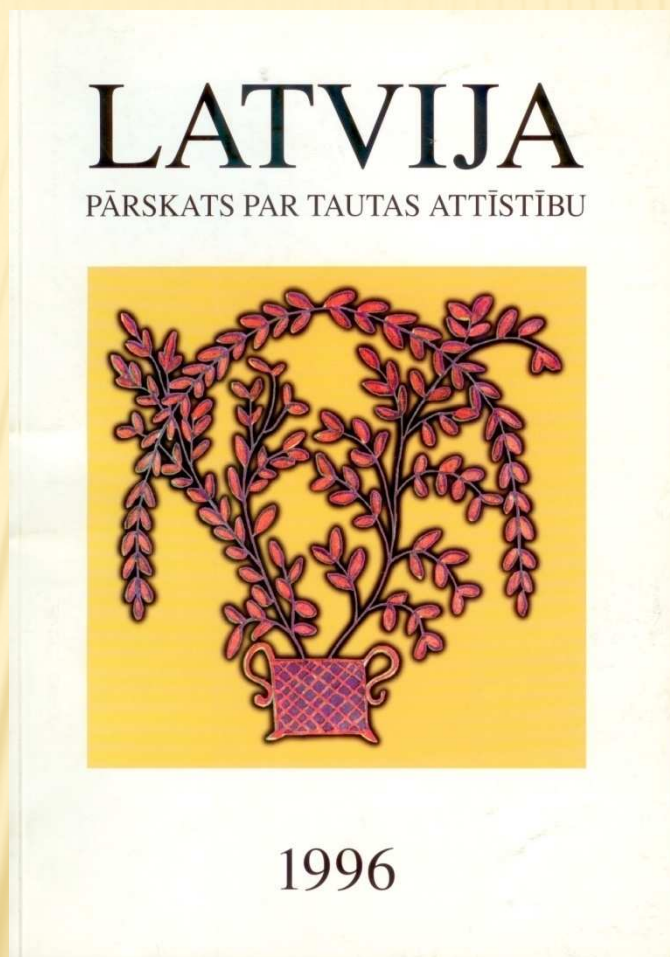
TAP: 1995. GADS

TAP: 1995. GADS

- ✘ aptver visu tautas attīstības tēmu loku - ekonomika, nacionālais jautājums, mazaizsargātās grupas, sieviešu stāvoklis, pilsoniskā sabiedrība, nabadzība, bezdarbs, veselība, noziedzība;
- ✘ sociālā integrācija un sociālā spriedze;
- ✘ galvenais redaktors – Nils Muižnieks, autori – Ritma Rungule, Jānis Domburs, Ilmārs Lazovskis u.c.

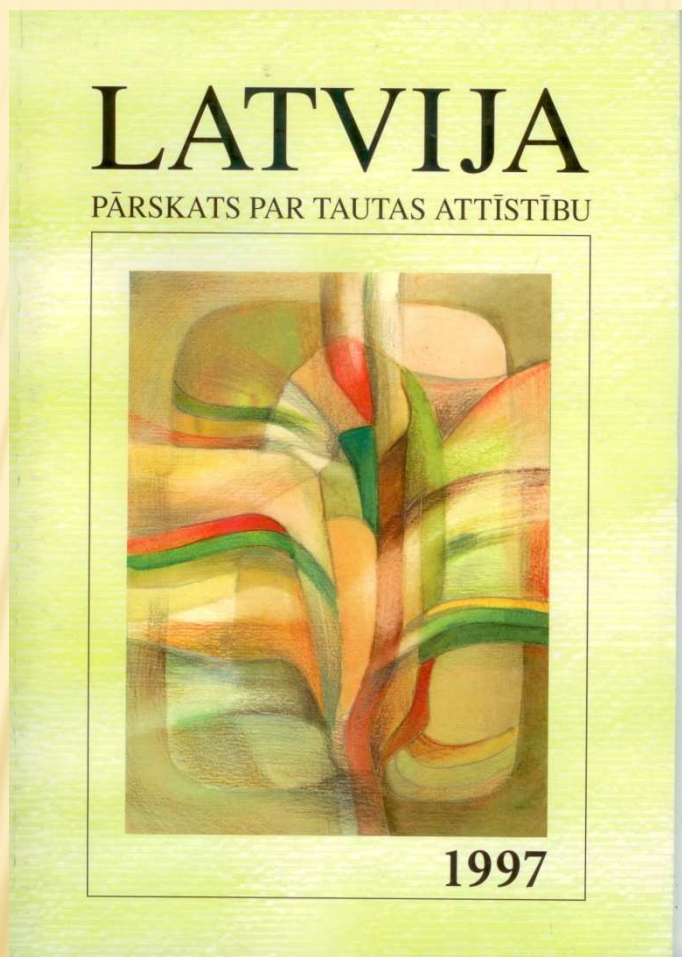
TAP: 1996. GADS

TAP: 1996. GADS

- ✘ ekonomika, izglītība, pilsoniskā līdzdalība;
- ✘ pensiju reforma, atbalsts NVO sektoram;
- ✘ galvenais redaktors – Nils Muižnieks, autori – Tatjana Koķe, Pēteris Laķis, Uldis Osis, Artis Pabriks, Edmunds Krastiņš u.c.

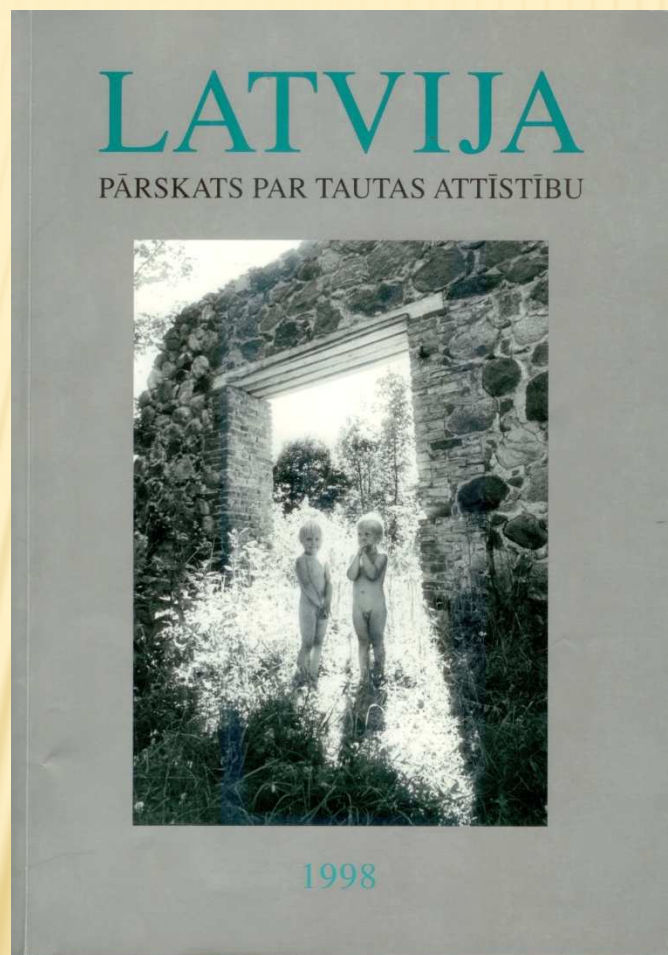
TAP: 1997. GADS

TAP: 1997. GADS

- ✘ nabadzība, sabiedrības integrācija, reģionālā attīstība;
- ✘ UNDP: nepieciešams izstrādāt valsts stratēģijas nabadzības mazināšanai un sabiedrības integrācijai;
- ✘ galvenais redaktors – Nils Muižnieks, autori – Baiba Rivža, Inese Vaidere, Inna Šteinbuka, Boriss Cilēvičs, Andrejs Vilks u.c.

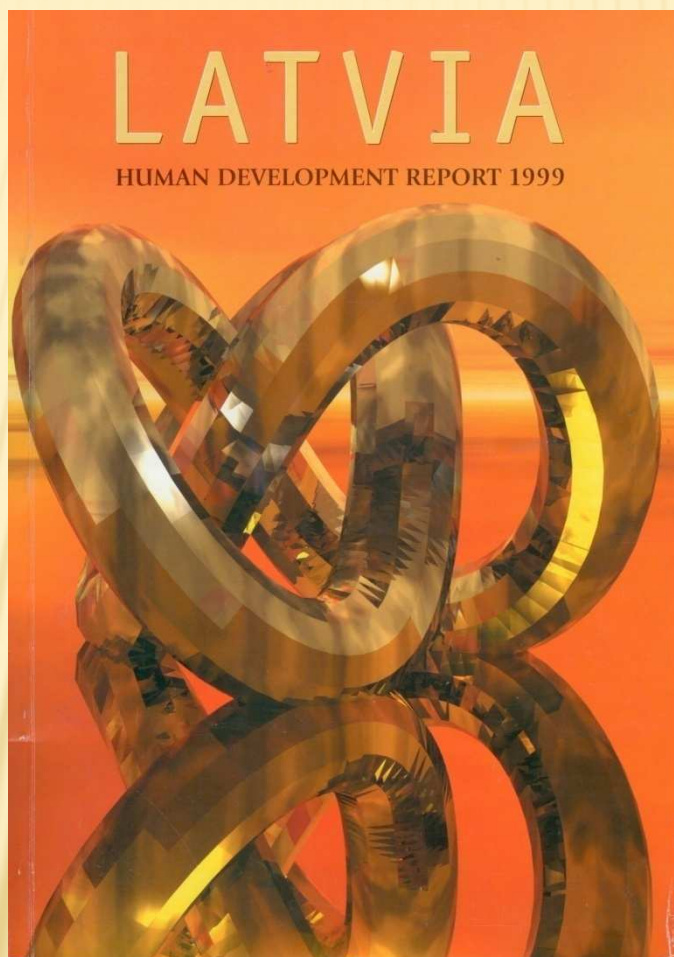
TAP: 1998. GADS

TAP: 1998. GADS

- ✘ indivīds, valsts un privātais sektors;
- ✘ indivīda, valsts un privātā sektora sadarbības mehānismi; sociālais dialogs, partnerība, NVO, MVU attīstība;
- ✘ galvenais redaktors – Tālis Tisenkopfs, autori – Brigita Zepa, Aivars Tabuns, Inna Šteinbuka, Māris Pūķis u.c.

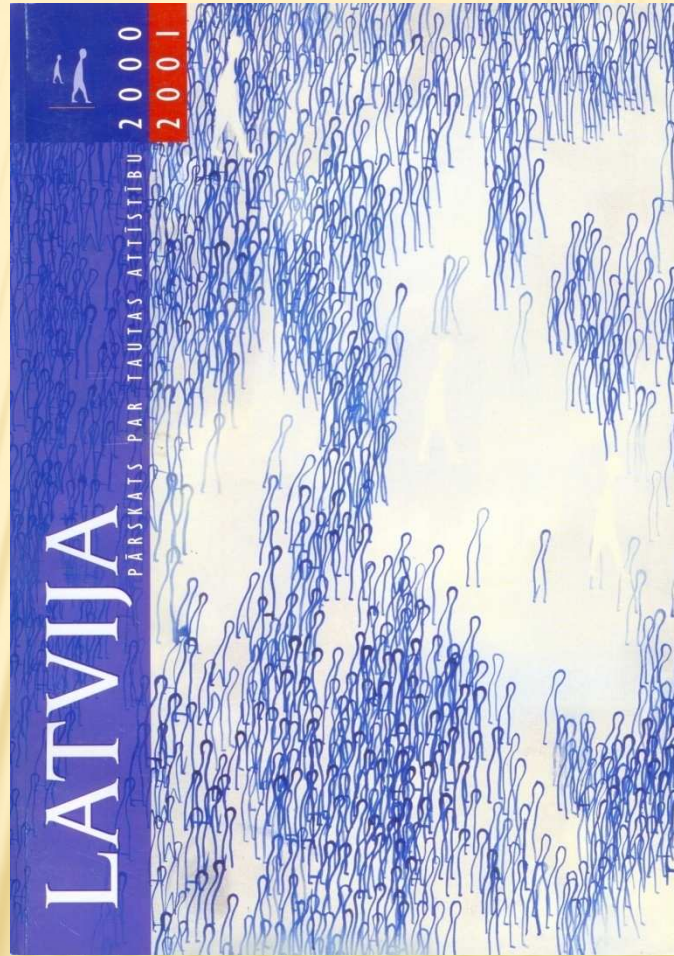
TAP: 1999. GADS

TAP: 1999. GADS

- ✘ globalizācijas ekonomiskie un sociālie aspekti;
- ✘ pārvaldība un eiointegrācija, informācijas sabiedrība un jaunās tehnoloģijas;
- ✘ galvenais redaktors – Tālis Tisenkopfs, autori – Roberts Kīlis, Māris Sprindžuks, Inta Brikše, Andrejs Vasiļjevs.

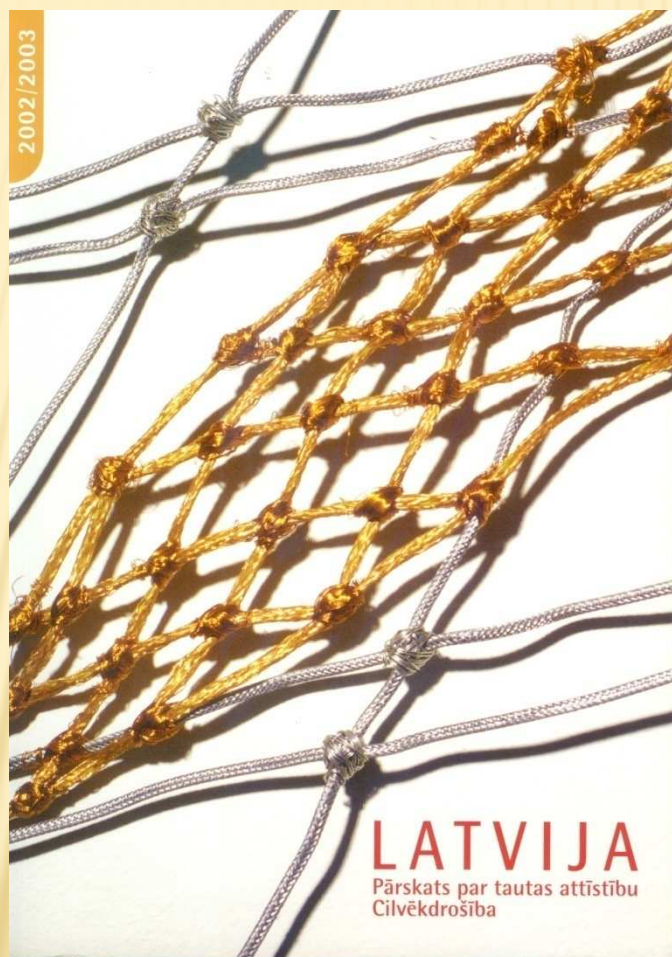
TAP:2000./2001. GADS

TAP:2000./2001. GADS

- ✘ Sabiedriskās politikas process Latvijā – “slēgtās sabiedriskās politikas” izpausmes; ekonomiskie grupējumi ;
- ✘ plaša rezonanse sabiedrībā;
- ✘ galvenais redaktors – Tālis Tisenkopfs, autori – Valts Kalniņš, Jānis Ikstens, Aivita Putniņa, Vladimirs Menšikovs.

TAP:2002./2003. GADS

TAP:2002./2003. GADS

- ✘ cilvēkdrošība, drošumspēja, drošumstratēģijas, nedrošības iemesli, sabiedriskie tīkli un tīklošanās;
- ✘ UNDP balva;
- ✘ galvenā redaktore – Māra Sīmane, autori – Žaneta Ozoliņa, Vladimirs Menšikovs u.c.

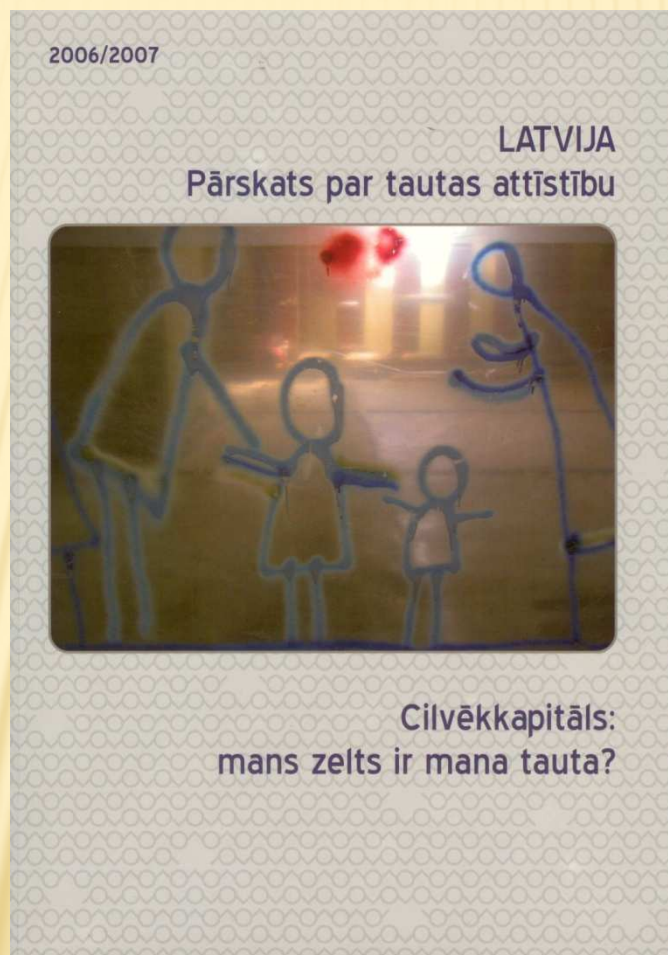
TAP:2004./2005. GADS

TAP:2004./2005. GADS

- ✘ LU SPPI un UNDP kopprodukts;
- ✘ reģionālā rīcībspēja: reģionālā identitāte, pašvaldību politiskā rīcībspēja;
- ✘ līdzdalība NAP (Nacionālā attīstības plāna) apspriešanā;
- ✘ galvenā redaktore – Aija Zobena, autori – Baiba Bela-Krūmiņa, Aivita Putniņa, Jānis Ikstens u.c.

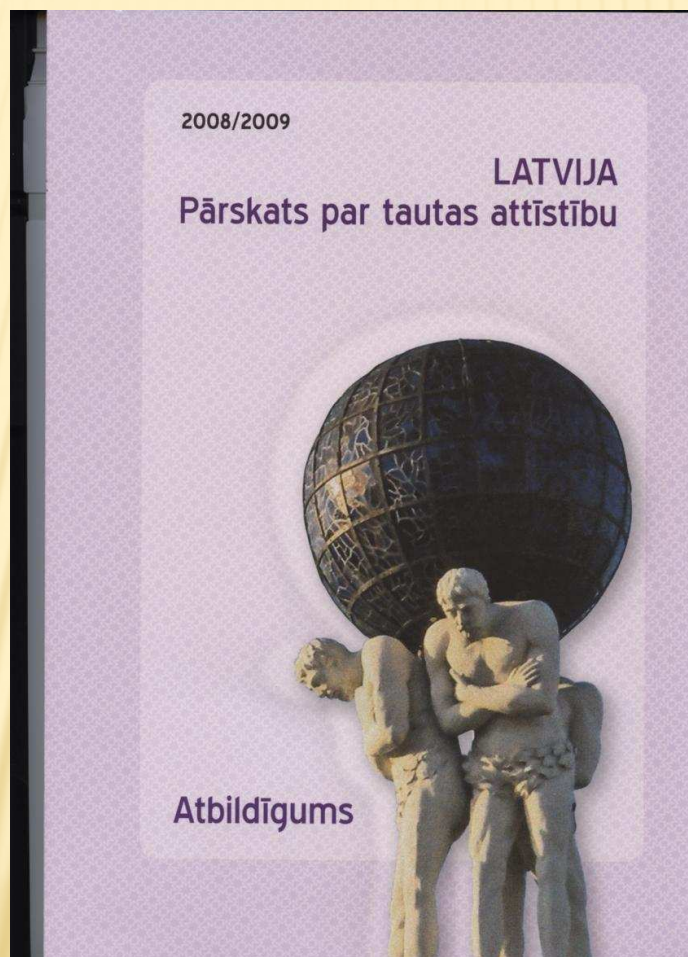
TAP:2006./2007. GADS

TAP:2006./2007. GADS

- ✘ cilvēkkapitāls: demogrāfija, izglītības saikne ar darba tirgu, mazpilsētu loma, inovācijas, vērtības attīstībai;
- ✘ diskusija par vērtībām;
- ✘ galvenā redaktore – Aija Zobena, autori – Baiba Bela-Krūmiņa, Ivars Ijabs, Vija Daukšte, Aivars Tabuns u.c.

TAP:2008./2009. GADS

TAP:2008./2009. GADS

- ✘ atbildīgums (*accountability*) politikā, ierēdniecībā, uzņēmējdarbībā, medijos, NVO u.c.
- ✘ sabiedrības pieprasījums pēc atbildīguma, mehānismi tā nodrošināšanai;
- ✘ galvenie redaktori – Juris Rozenvalds un Ivars Ijabs, autori – Tālis Tisenkopfs, Nils Muižnieks, Ingus Bērziņš u.c.

TOP TAP 2010./2011.

- ✘ nacionālā identitāte - mainīgās identitātes 21. gadsimtā, reģionālā identitāte un rīcībspēja, komunikācijas procesi...
- ✘ LU SZF SPPI, ViA, DU, LLU u.c. p

REĢIONĀLĀ IDENTITĀTE UN RĪCĪBSPĒJA

- ✘ identitāte kā piederība kopībai un vietai;
- ✘ tradicionālajā kopienā abi šie aspekti sakrīt:
 - + kopiena dzīvo vienā teritorijā,
 - + kopīgas vērtības tradīcijas utt.,
 - + ierobežota gan sociālā, gan telpiskā mobilitāte.
- ✘ mūsdienās indivīdu telpiskās piesaistes mērogi un prakses ļoti daudzveidīgi.

REGIONĀLĀ IDENTITĀTE UN RĪCĪBSPĒJA

- ✘ ATR īpaši aktualizējusi jautājumu par samēru starp indivīda teritoriālo piesaisti un dažādām subjektīvajām telpiskās mobilitātes praksēm:
 - + teritoriālās piesaistes subjektīvās prakses
 - + administratīvi teritoriālais dalījums un pašvaldību organizācija.
- ✘ Situāciju sarežģīt - sadārdzina un daudzviet padara praktiski neiespējamu daudzu sociālo pakalpojumu nodrošināšanu dzīvesvietas tuvumā (augsta līmeņa medicīniskie pakalpojumi, izglītība utml.)
 - + arī iedzīvotāju koncentrācija Pierīgā;
 - + depopulācija;
 - + iedzīvotāju novecošanās;
 - + ATR sekas.

REĢIONĀLĀ IDENTITĀTE UN RĪCĪBSPĒJA

- ✘ Pētījuma mērķis – izpētīt indivīda, uzņēmēju, kopienu, pašvaldību rīcībspējas izpausmes un individuālās stratēģijas dažādās dzīves jomās

PALDIES PAR UZMANĪBU!